Q. D. B. V.

DISSERTATIO IVRIDICA

DE

BONIS VXORIS MALITIOSAE DESERTRICIS,

Von

Vermögen einer Frauen, so den Ehemann

bößlich verlässet,

QVAM

ILLVSTRIS IVRECONSVLTORVM ORDINIS

CONSENSV

PRAESIDE

DN. IOH. GOTTLIEB SIEGELIO, D.

IVR. FEVD. PROF. PVBL. ORDIN. ACADEM. SYNDIC. REG.
ET ELECTOR. CVRIAE SVPREMAE, NEC NON CONSIST.
LIPSIENS. ADVOCATO,

DIE XXIV. SEPTEMBR. MDCCXXXXIII

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

AVCTOR ET RESPONDENS

GEORGIVS ZACHARIAS WINCKLERVS,

A. M. LIPSIENS.

LIPSIAE

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

Q. D. B. V.

§. I.

Vicissitudines rerum, iuriumque varietatem, discrimen inter vxoris bona procreasse, dubio caret. Dum Romani confarreatione matrimonium contrahendi morem tenebant, maritus omnia bona vxoris dotis nomine accipiebat. [a]) Vxor enim confarreatione marito in manum conueniens in huius potestatem transibat, et a patris imperio liberabatur, [b]) vnde TERENTIVS: [c]) *Causa discriminis vxoris bonorum.*

Te isti viro do amicum, tutorem, patrem,
Bona nostra haec tibi committo, et tuae mando fidei;
Hanc mihi in manum dat.

Quod veritati quoque consentaneum, vbi, nuptias vsu fieri, erat solitum, quia vxor pariter in manum conueniebat, atque in mariti potestatem redigebatur, [d]) Ritibus hisce

 cessan-

a) CICERO *Topic. cap. IV.* verb. *cum mulier viro in manum conuenit, omnia, quae mulieris fuerunt, viri fiunt dotis nomine.*

b) ANTON. HOTTOMANNVS *de rit. nupt. c. XX.* in Graeu. *Thes. Tom. VIII. p. 1128.*

c) *Andria Act. I. Scen. V.*

d) CIC. pro Flacco *cap. XXXIV.* HVBER. *in praelect. ad Pand. Lib. XXIII. Tit. II. §. II.* HEINECC. *in Antiquit. Roman. Lib. I. Tit. X. §. XIV.*

cessantibus et nuptiis domum ductione celebratis [e]) vxor in patris potestate manebat, [f]) hinc omnia ipsius bona marito dotis nomine neutiquam adquirebantur, sed dos diserte constituenda [g]) a reliquis bonis, quae parapherna audiebant, distinguebatur. [h])

§. II.

Germani diuersas species bonorum vxoris non agnoscunt.

Primis temporibus apud Germanos foeminarum opes admodum tenues apparent. [i]) Lex Ripuaria [k]) foeminas cum virili sexu concurrentes ad hereditatem auiaticam non admittit. Lex Salica [l]) a terra Salica istas penitus excludit. Lex Saxonum [m]) filias extantibus filiis a successione arcet. Lex

e) *L. 5. ff. de R. N.* CVIAC. *interpretat. in Paul. sentent. Lib. II. Tit. IX. ad §. V.* verb. *domus igitur viri est domicilium matrimonii. Domum aedificabant olim, qui vxorem ducebant*, ex quo PITISCVS *in Lexic. Antiquit. Rom. Tom. I.* voc. Domus, credit natum illud HESIOD. *Oper. n. 403.*

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε. *Domum quidem prius, deinde vxorem.*

f) *L. 2. §. 1. ff. soluto matrim. dos quemadm. pet. l. 20. ff. ad L. Iul. de adulteriis.*

g) Dos enim aut datur, aut dicitur, aut promittitur. VLPIAN. *Fragm. Tit. VI. §. I.*

h) VLPIAN. *in l. 9. §. 3. D. de iur. dotium.*

i) Vnde ad virum Germanum, qui ipse oneribus matrimonii ferendis par haud erat, verba, quibus ille Menandri seruus suae domus miseriam apud GELLIVM *II. 23.* ita exposuit:

O ter infelicem, qui pauper vxorem ducit
Operamque dat liberis, quam male ponit calculos.

recte trahebantur.

k) *Tit. LVI. cap. IV. sed cum virilis sexus extiterit, foemina in hereditatem auiaticam non succedat.*

l) *Tit. LXII. cap. VI. de terra vero Salica in mulierem nulla portio hereditatis transit, sed hoc virilis sexus adquirit, hoc est, filii in ipsa hereditate succedunt.*

m) *Tit. VII. cap. V. qui defunctus non filios, sed filias reliquerit, ad eas omnes hereditas pertineat, tutela vero earum fratri vel proximis paterni generis deputetur.* Et in *cap. VIII. qui filiam ac filium habuerit,* et

Lex Angliorum et Werinorum [n]) pecuniam et municipia pariter in ſubſidium, res autem vtenſiles ſimpliciter filiabus tribuit. Cui omnino conſequens eſt, foeminas Germanorum parum olim in bonis habuiſſe, occaſionem itaque diſcrimen bonorum vxoris introducendi non adfuiſſe; proinde haud mirum, quod, teſte TACITO, [o]) vxor non marito, ſed hic vxori dotem obtulerit. Solidis igitur argumentis Illuſtr. GAERTNERVS [p]) demonſtrauit, apud Germanos bonorum vxoris vnam eandemque ſemper fuiſſe conditionem, et maiores noſtros nullam hac in cauſa admiſiſſe diſtinctionem.

§. III.

Ius Saxonicum iuris ciuilis magis, quam Germanici rationem habens, bona vxoris in dotalia et paraphernalia partitur, quibus nouam ſpeciem, receptitia ſcilicet, adiecit. [q]) Vocabulum quidem receptitii reperitur in iure Romano, [r]) verum

In Saxonia bona vxoris in dotalia, paraphernalia et receptitia diſtinguuntur.

et filius vxore ducta et filium genuerit, et mortuus fuerit, hereditas patris ad filium filii, id eſt, nepotem, non ad filiam pertineat.

n) *Tit. VI. cap. I. hereditatem defuncti filius, non filia, ſuſcipiat. Si filium non habuit, qui defunctus eſt, ad filiam pecunia et mancipia, terra vero ad proximum paternae generationis conſanguineum pertineat.* et *Cap. VI. Mater moriens filio terram, mancipia, pecuniam dimittat, filiae vero ſpolia colli, id eſt, murenas, nuſcas, m[illegible]a, inaures, veſtes, armillas, vel quicquid ornamenti proprii videbatur.*

o) *de mor. Germ. c. XVIII.*

p) *in Diſp. iuris Romani diſtinctionem inter dotem et parapherna foris Germaniae non eſſe accommodandam, Lipſiae 1729. habita § VI.*

q) *O P. R. ad Tit. VIII. §. I. in fin.* auch hierbey *inter bona dotalia, paraphernalia* und *receptitia* kein Unterſchied gemacht werden. *Mandat.* Von Verſchreibungen und *Obligationen* derer Weibes-Perſonen vom *18. Nov. 1722.*

r) *in L. 31. §. 2. ff de donat. mort. cauſa* verb. *Sed et dos, quam quis in mortem mulieris a marito ſtipulatur, capitur, ſane mortis cauſa, cuius generis dotes receptitiae vocantur.* VLPIAN. *Fragm. Tit. VI. § V. Aduentitia autem dos ſemper penes maritum remanet, praeterquam, ſi is, qui*

verum de dote receptitia pronunciatur, quae dicebatur; quam post mortem vxoris reddi sibi dotem constituens a marito stipulabatur. Neque effato Imperatorum THEODOSII et VALENTINIANI [s]) bona receptitia a paraphernis distantia defendi possunt, quum inde vxoris potestas marito administrationem bonorum paraphernalium adimendi saltem deriuetur. Illud forsitan haud negandum, Romanis receptitia et paraphernalia vna eademque fuisse, ita, vt, quae bona vxoria antea receptitia, deinceps paraphernalia vocata fuerint. [t])

§. IV.

Describuntur bona dotalia, Bona dotalia dicuntur, quae iure proprietatis et vsusfructus ab vxore vel alio huius contemplatione in maritum ad sustinenda matrimonii onera transferuntur, remanente *paraphernalia* tamen dominio naturali apud vxorem. Paraphernalia vocantur, quorum vsumfructum et administrationem vxor in *receptitia.* maritum transfert, proprietatem autem sibi retinet. Receptitia denique sunt, quorum et proprietatem, et vsumfructum, et administrationem vxor sibi reseruat. [v]) In rebus *Res vtensiles bonis receptitiis adnumerantur.* vtensilibus lex vxori haec omnia reseruat, hinc mulier Gerada libere vti valet, nec opus habet, vt mariti consensum in ea administranda [illegible] alienanda imploret, [w]) nisi huius intersit, vt puta in rebus ad communem rei familiaris vsum comparatis, v. c. lectis, puluinaribus, linteamentis, mappis, etc. quum alioquin maritus teneatur ad nouas eiusmodi species

qui dedit, vt sibi redderetur, stipulatus fuit: quae dos specialiter receptitia dicitur.

s) *in l. 8. C. de pact. conu.*

t) HVBER. *l. c. Tit. III. § XV.*

v) BERGER. *Disp. de discrimine bonor. vxoris §. III.*

w) CARPZOV. *Disp. de iur. foeminar. singular. Dec. VI. posit. VI. n. 41.*

cies coëmendas.[x]) Ex statuto autem, quo successio in Geradam marito defertur, vti hic Lipsiae,[y]) maritus ius rerum Geradicarum alienationem impediendi deriuare haud potest,[z]) siquidem eiusmodi statutum marito viua vxore in res Geradicas nullum ius, sed meram spem eas quandoque lucrandi concedit; quae spes, marito ante vxorem vita decedente, ad heredes neutiquam transit. Maritus tali casu iurium cognatarum particeps redditur; quemadmodum vero vxor Geradam sine consensu cognatae distrahere valet,[a]) ita et irrequisito mariti consensu procedit. Neque contrarium *Const. El. VII. P. III.* continet, quum vxorem tantum prohibeat vltima voluntate adimere, quae post ipsius obitum e bonis suis marito debentur, et iam *Const. El. XIV. P. II.* vltimae voluntates, in quibus de Gerada disponitur, inualidae declaratae sunt.

§. V.

Transitio ad thema.

Vxoris bonorum hactenus summatim expositorum alia conditio est constante matrimonio; alia soluto. Et sicuti matrimonium vel morte, vel adulterio, vel malitiosa desertione soluitur; ita solutione matrimonii contingente, vna eademque iura circa bona vxoris non vbique obtinent, sed iuxta modum, vnde matrimonium solutum, variare solent. In praesenti animus est, inquirere, [illegible] iuris sit circa bona vxoris, ob cuius malitiosam desertionem matrimonii vinculum per sententiam sublatum.

§. VI.

x) BERGER. *Disp. citat.* §. *XXXIII.*
y) Ciues Academici nunc pariter tali statuto fruuntur.
z) Dissent. CARPZOV. *Disp. alleg. n.* 47. Id. *ad Const. El. VII. P. III. def VI.* FINCKELTHVS. *Obseru. LXXXI. n.* 24. *seqq.*
a) *Const. El. XIV. P. II.*

§. VI.

An apud Germanos malitiosam ob desertionem matrimonia soluta fuerint.

An inter Germanos malitiosa desertio causis diuortii adnumerata fuerit, non accurate determinari potest. Vxorem adulteram domo maritum expulisse, TACITVS testatur. [b]) Pariter in capitularibus CAROLI M. et LVDOVICI PII Lib. VI. Tit. LXXXVII. legitur: nullus coniugem propriam, nisi, vt sanctum Euangelium docet, fornicationis causa relinquat, et Tit. CXCI. et secundum Domini mandatum legitimum coniugium nequaquam posse vlla occasione separari excepta causa fornicationis. De malitiosa desertione autem, diuortii causa, testimonium luculentum inuenire haud potui. Et nihilo secius autumo, quod ex iure Germanico fundamentum decidendi quaestionem, quid iuris sit circa bona vxoris, malitiosae desertricis, mutuari queat: quum dispositio de diuortio in genere extet, et illius causam malitiosa desertio iure diuino [c]) suffragante constituat.

§. VII.

Duo loca Iuris Prouincialis Saxonici de diuortio agunt. Lib. I. art. XXI. et Lib. III. Art. LXXIV.

Duo sunt loca iuris Saxonici Prouincialis, quae diuortii mentionem iniiciunt eiusque effectum demonstrant. Vnus in *Lib. I. Art. XXI.* alter in *Lib. III. Art. LXXIV.* occurrit. Si ad versionem Latinam respiciamus, iudicari non potest, qui coniux nocens quiue innocens fuerit? Diuortium si iure fuerit celebratum, verba vtrobique sonant. Verum textus vernaculus videtur definire, quis deferens, quis desertus? In *Art. XXI.* continetur: Wird

aber

b) *de mor. Germ. cap. XIX.* verb. *Paucissima in tam numerosa gente adulteria, quorum poena praesens et maritis permissa. Accisis crinibus nudatam coram propinquis expellit domo maritus, ac per omnem vicum verbere agit. Publicatae enim pudicitiae nulla venia; non forma, non aetate, non opibus maritum inuenerit.*

c) *I. ad Corinth. VII. v. 15.*

aber ein Mann mit Recht von seinem Weibe geschei-den, in *Art. LXXIV.* autem casus inuersus proponitur: Wird ein Weib mit Recht von ihren Manne geschei-den. Quemadmodum itaque prior locus maritum innocentem, posterior e contrario vxorem innocentem tradit; ita per se patet, *Art. XXI.* huius loci esse. Verba ipsius huc spectantia ita se habent: Wird aber ein Mann mit Recht von seinen Weib gescheiden, sie behält doch ihre Leib-Zucht, die er ihr gegeben hat an seinem eigen. Satis perspicue inde probari potest, quod vxor deserens omnia sua bona retineat. Si enim mulieri desertrici dotalitium in bonis mariti constitutum manet, multo magis propria bona manebunt. Cui accedit, quod mulier adultera nec iura sua, nec hereditatem perdat. [d]) Ergo nec amissio bonorum statuenda, dum vxor maritum malitiose deserit, magis namque peccare in maritum vxorem impudicitia, quam malitiosa desertione, vel inde apparet, quod ex adulterio partus suppositio metuenda, ex desertione non aeque.

Prior locus huc pertinet.

§. VIII.

Leges Romanorum ob malitiosam desertionem marito repudium vxori mittendi, concedunt licentiam, [e]) quare nunc bona vxoris malitiosae desertricis secundum ius ciuile consideranda erunt. Quod ad dotem, inter profectitiam et aduentitiam distinguendum; illam maritus vxorem citra rationabilem causam foris pernoctantem abiiciens lucratur, [f]) siue vxor deserens potestate patris exierit, siue in

Iure Romano maritus ob vxoris malitiosam desertionem dotem profectitiam indistincte lucratur.

B ea

d) *Iur. Prouinc. Lib. I. art. V.* verb. Ein Weib mag mit Unkeuschheit ihres Leibes ihre weibliche Ehre kräncken, ihr Recht verläst sie aber damit nicht, noch ihr Erbe.

e) *Nou. XXII. c. XV. §. 2 Nou. CXVII. c. VIII. § 5. l. 8. §. 3. C. de repud.*

f) *LL. sub e allegatis.*

ea adhuc constituta fuerit, quum leges marito innocenti lucrum dotis tribuentes inter mulierem in potestate patris existentem, et ea liberatam discrimen non faciant, nec aliunde illius applicatio ad nostrum scopum defendi possit; potius refellitur, si ad rationem, cur marito dos cedat, respiciamus, videtur ea esse, vt mulierum cupiditas vagandi refraenetur, earumque malefacta et transgressiones obligationis, voluntati mariti morem gerendi, amissione dotis coërceantur, siquidem mulier indotata non facile occasionem ad secunda transeundi vota, quae Imperator Iustinianus g) post quinquennium permittit, inueniet. Haec ratio autem locum sibi vindicat, siue mulier desertrix filiafamilias, siue materfamilias sit.

§. IX.

Dissentit Struuius et Müllerus, si vxor desertrix in patria potestate adhuc existat.

Struuii argumenta examinantur.

In aliam opinionem abit STRVVIVS h) autumans, quod diuortio facto, cui vxor causam praebuit, dotem profectitiam maritus tunc lucretur, si vxor emancipata, vel eius pater defunctus fuerit, vxore autem patriae potestati adhuc subiecta, dos profectitia ad patrem reuertatur. Hanc sententiam et PETRVS MÜLLERVS i) amplectitur. STRVVIVS fundamentum suae opinionis ex *Nou. XXII. c. XIX. l. 71. ff. de euict. l. 5. ff. de diuort. l. 19. ff. solut. matrim.* mutuatus est, MÜLLERVS autem ex iure patri quaesito, cui maliiosa desertio filiae praeiudicare haud posset, deriuauit. Verum hisce non obstantibus, thesis nostra firmo stat talo, dum argumenta contraria facillimo negotio dilui possunt. *Nou. XXII. c. XIX.* prohibet coniuges sine consensu parentum repudia scribere, et sibi inuicem mittere, rationem in prae-

g) in *Nou. XXII. c. XV. §. 1. et c. XVIII. in fin.*
h) *Exerc. ad Pand XXX. th. XLIX.*
i) in additam. ad STRVV. *Exerc. XXX. th. XLIX. not. sub γ.*

praeiudicio parentum ponit, idque respectu patris mariti ita demonstrat, vt, si dotem aut donationem antenuptialem susceperit, facto repudio subiaceat exactioni vtriusque, ratione patris vxoris autem praeiudicium speciatim non indicatum, facile tamen inueniri potest, si ad effectum diuortii, qui vxore causam dante amissionem dotis gignit, respiciatur, vnde prono alueo fluit, Nou. allegatam magis ad thesin nostram propugnandam, quam destruendam, facere. *L. 7. ff. de euict.* de diuortio plane non agit, sed casum, vbi fundus dotalis constante matrimonio euictus, sistit, et quaerit, an pater, qui fundum istum dotis nomine dederit, durante matrimonio ad euictionem agere possit? Si filia in potestate sit, quaestio simpliciter affirmatur, circa emancipatam autem ratio dubitandi praemittitur, quod vno casu, filia scilicet in matrimonio mortua, dos ad patrem regrediatur, vnde colligitur, quod patri constante matrimonio ius, euictionem exigendi, haud competere videatur: tandem patri potestas, litem ad euictionem intendendi conceditur. Tantum hinc abest, vt mens huius legis sit, soluto matrimonio alios effectus doti profectitiae pro filia in patria potestate existente, alios doti pro emancipata constitutae, tribuere, vt potius iura patri repetitionem dotis profectitiae soluto matrimonio permittant, etiamsi filia emancipata fuerit. [k]) *Lex 5. ff. de diuort.* supponit casum, vbi socer cum genero transegit, dotem sibi reddi, si ipso viuo vxor in matrimonio decederet, hoc casu autem non existente, dotem generum lucrari. Mulier huius conuentionis gnara in odium patris et amorem viri diuertit, vt superstite patre vita non fungeretur in matrimonio, itaque vir dotem lucraretur. Verum lex patri contra fraudem filiae succurrens, ipsi exactionem dotis

k) *L. 10. pr. ff. solut. matrim. dos quemadmod. petat.*

tis concedit, atque si constante matrimonio obiisset filia. Distinctione igitur inter lucrum dotis pacto et lege innitens, eiusque applicatione ita adhibita, vt in lege commemorata vxoris diuertentis animus fuerit maritum lucro dotis vi pacti afficiendi, dubium inde ortum dimouetur. Lex denique *19 ff. solut. matr.* continet thesin, quod muliere diuertente et actione ad repetitionem dotis a patre mota, lis expiret, si vxor consensu patris in matrimonium reuersa fuerit.

§. X.

Mülleri rationes confutantur.

PETRI MÜLLERI argumento, ex iure patri quaesito desumto, ante omnia obiicitur, quodsi illius ratio habenda esset, indistincte pater diuortio subsecuto dotem exigeret, siue filia sui iuris fuerit, siue non, quum et priori casu iuxta legem in §. antecedente not. sub k. commemoratam, patri dotanti ius indubitatum competat, et tamen MÜLLERVS marito lucrum dotis relinquit, dum vxor emancipata causam diuortio praebuit. Neque fundamentum inuenire est, quod patri filiamfamilias dotanti maius tribuat ius, quam si filiae emancipatae dos constituatur. Resumamus autem MÜLLERI argumentum, indeque dubium in genere contra thesin §. VIII. allatam ita formemus. Si pater iure, dotem profectitiam, mortua filia in matrimonio, repetendi, gaudeat, filia ansam diuortio suppeditans patri praeiudicium creare ipsiusque ius minuere, aut plane auferre nequit, quum effato Papiniani [1]) alteri per alterum iniqua conditio non debeat inferri. Haec dubitandi ratio legis dispositioni expressae derogare nequit, ne autem ista iniquitatis arguatur, paucis demonstrabo, iustas adesse causas, cur factum filiae patri sit detrimento. Vxore occasionem diuortio prae-

1) *in l. 74. ff. de R. I.*

praebente, maritus et pater praeiudicio auertendo impendunt operam. Vtriusque intentio expleri nequit, hinc quaeritur; quem praeferri aequius sit? Et quum pater ab omni culpa non alienus, quando filia maritum deserit, circumspectior enim educatio filiam forsitan moratiorem reddidisset; marito autem praui mores vxoris ita imputari nequeant, aequitate exigente mariti conditio melior habita fuit. Cui accedit, quod marito dotem lucrante vxoris desertricis improbitas magis coërceatur, quam si dos ad patrem reuertatur, siquidem hoc casu nonsolum pater absque incommoditate filiam ad secunda vota transeuntem rursus dotare posset, verum etiam post ipsius obitum, filiae patri succedenti, ~~maior hereditatis portio obueniret, quae~~ consideratio et fortasse in causa fuit, cur ne quidem post obitum mariti dos ad patrem regrediatur. Si autem lex patri, mortua filia, repetitionem dotis concedens extaret, nihil contra ipsam monendum foret.

§. XI.

Si ex vxore desertrice liberi nati fuerint, his dominium in dote profectitia conseruatur.

Thesis iuris Romani de dote profectitia hactenus satis dilucidata, limitationem quodammodo patitur, si ex vxore desertrice liberi nati fuerint, hisce enim dominium in dote seruatur, m) vsusfructus autem penes patrem, quoad viuit, remanet, n) vnde inter talem dotem et peculium aduentitium liberorum insigne intercedit discrimen. Pariter et limitatio theseos notanda, si pater stipulatus est, dotem sibi reddi, quando matrimonium solutum, maritus enim in talem stipulationem consentiens iuri dotem lucrandi, si vxor diuortio causam dederit, renunciauit, et patris iuri perfecte tunc quaesito filia praeiudicare nequit. Aliter sentien-

m) *Nou. CXVII. c. VIII. pr. l. 8. §. 7. C. de repud.*
n) *c. l. 8.*

sentiendum, si pater reditum dotis in casum mortis filiae sibi reseruauerit, haec pactio continens ea, quae iam iuris sunt, diuortium non comprehendit, hinc illo praeuia vxoris culpa subsecuto, decisio quaestionis, cuinam dos cedat? non ex conuentione, sed legis dispositione deriuanda. Neque nocet, quod iuxta *l. 5. ff. de diuort.* casus mortis casum diuortii complectatur, nam hoc tum demum procedit, quando vxor et maritus in praeiudicium patris colludunt, ne maritus facto illicito suam conditionem faciat meliorem. Non tamen patri ita paciscenti, ius, mortua filia dotem marito condicendi, adimendum esse duco, modo verba, quibus transigentes vsi sunt, non ostendant, de casu contingente haud fuisse cogitatum.

§. XII.

Dos aduentitia, facto diuortio, marito innocenti cedit.

Generalitas legum in §. VIII. lit. sub e. commemoratarum marito lucrum dotis tribuentium, si ob malitiosam desertionem vxoris matrimonium soluatur, ad dotem aduentitiam eo rectius trahitur, quo certius est, dotem aduentitiam vxore mortua ipsius heredes petere, [o]) quare vxor, cuius ob desertionem maritus dotem aduentitiam lucratur, suis heredibus tantum praeiudicat, quod praeiudicium tamen in liberos non cadit, quia his extantibus proprietas dotis aduentitiae seruatur.

nisi dans, soluto matrimonio, eandem sibi restitui, stipulatus sit.

Alia sententia amplectenda, si quis stipulatus sit, dotem aduentitiam soluto matrimonio sibi restitui; tunc enim diuortio facto, dotem ad stipulatorem reuerti, disertis dispositum est verbis. [p]) Quod si autem dotem aduentitiam dans, pactionem de reditu in casum mortis vxoris inierit, dos, diuortio ob culpam vxoris facto, manet

o) *l. vn. §. 6. C. de rei vxor. act. Nov. XCIX. c. I.*
p) *l. 24. C. de iur. dot.*

manet penes maritum, quoad vxor viuit, hac vero decedente conuentio illa effecta ſua producit.

§. XIII.

Si vxor indotata maritum deſeruerit, hic quartam partem ex eius ſubſtantia lucratur.

Vxore indotata diuortio cauſam praebente, maritus quartam partem ex mulieris ſubſtantia lucratur, quae pars tamen centum libras auri non excedat. [q]) Liberis extantibus ſolus vſusfructus illius quartae patri competit, proprietas vero ipſis cedit. [r])

§. XIV.

Bona paraphernalia vxor maritum deſerens, non amittit.

Diſpoſitionum poenalium extenſionem haud ſuſcipiendam eſſe, caret dubio, [s]) cui conſequens eſt, quae hactenus de dotis amiſſione dicta fuerint, ad bona parapherna praeter dotem illata neutiquam trahi poſſe, haec vxori, licet ob eius culpam diuortium factum, vſusfructus et proprietatis iure manent; vnicum tamen caſum excipiendum eſſe, autumo. Donationem propter nuptias bonis paraphernis vxoris adnumero. Quaecunque enim bona vxoris ſub ambitu dotis non veniunt, ea iure ciuili ad parapherna referenda; donatio propter nuptias non ad ſuſtinenda matrimonii onera, ſed in ſecuritatem dotis, [t]) introducta, proinde donationi propter nuptias non inter dotalia, ſed paraphernalia, locus aſſignandus. Et licet plures Doctores aſſerant, [v]) conſtante matrimonio vxori non dominium in re propter nuptias donata, ſed meram hypothecam,

Excipitur donatio propter nuptias.

q) *l. 11. §. 1. C. de repud.*
r) *c. l. 11.*
s) *l. 155. §. 2. ff. de R. I. C. 49. eod. in 6to.*
t) *l. fin. pr. C. de donat. ante nupt.*
v) LAVTERB. *Colleg. Pract. Lib. XXIII. Tit. III. §. XLI.* PETR. MÜLLER. *in addit. ad Strun. Exerc. XXX. th. XXXVI. not. ſub β.* ECKOLT. *ad Pand. Libr. XXIII. Tit. III. §. VIII.*

cam, competere, inde tamen veritas assertionis meae offensionem non sentit; quum nihil vetet hypothecas et pignora, quibus vxor gaudet, et in numero paraphernorum collocare. Deinde maiori fundamento dominium rei propter nuptias donatae vxori asseritur, quam negatur. Leges w) disertis verbis vxori res propter nuptias donatas, matrimonio adhuc constituto, vindicandi tribuunt potestatem, et indubitatus effectus dominii est rei vindicatio. Cuicunque igitur ius rem vindicandi conceditur, illi dominium rei necessario quoque concedendum. Dissentientes quidem vrgent, 1) indubium esse, mulierem ius pignoris in rebus propter nuptias donatis habere, pignus autem rei suae nullo modo consistere posse, x) 2) nudis pactis non transferri dominium, sed traditionibus. Verum discussio dubiorum illorum non erit difficilis. Equidem non nego, mulieri tacitam hypothecam intuitu donationis propter nuptias constitutam esse, quum leges y) ea de re satis clare disponant; ast nondum satis constat, an hypotheca specialis, an generalis sit nominanda? Si posteriorem defendamus, res erit salua, et in alia re dominium, in alia hypotheca deprehenditur. Quodsi autem et hypotheca specialis asseratur, idque si res propter nuptias donata sit species, in vna eademque re, proprietas et hypotheca admittatur, neutiquam tamen procreatur paradoxum, dummodo cum SWENDENDÖRFFERO z) distinguamus, inter dominium ex iure singulari et ex iure communi competens. In re ex iure communi propria, pignus non subsistit, dominium autem ex iure speciali adquisitum hypothecam non semper respuit; ita

Dominium et hypotheca in re propter nuptias donata defenditur.

w) *l. 29. C. de iur. dot Nou. XCVII. c. VI.*
x) *l. 45. ff. de R. I. l. pen. in fin. ff. de except. rei iudic.*
y) *l. 29. C. de iur. dot. l. 12. §. 2. C. qui pot. in pign.*
z) *in not. ad Eckolt. c. l.* verb. *non aeque.*

ita legatario in re legata dominium et hypotheca, a) pariter et pupillo in rebus sua pecunia a tutore emtis, b) tribuitur, quae omnia et recte ad res propter nuptias donatas trahuntur, et responsionem ad alterum dubium vna continent, siquidem tralatitium est, saepius dominia non traditionibus, sed ipso iure adquiri.

§. XV.

Donatio propter nuptias, vxore maritum deserente, perit.

Quamuis itaque satis probatum sit, donationem propter nuptias partem bonorum vxoris paraphernorum constituere, et, diuortio ob vxoris culpam facto, paraphernalia ad vxorem redire, dubio careat; nihilo tamen minus donatio propter nuptias perit, c) eiusque effectus nullus amplius apparet, si vxor diuortio causam dederit, cuius rei ratio est, quod tali casu qualitas dotis extincta, hinc securitati dotis alterius studere, superuacaneum est. Neque ista ex ratione conseruatio donationis propter nuptias tunc propugnanda, si liberis extantibus proprietas dotis seruetur, quum liberis in bonis patris ob bona materna hypotheca iam competat. d)

§. XVI.

Maritus vxori desertrici non succedit.

Haec de vxoris desertricis bonis, quoad viuit, sufficiant; restat, vt paucis ostendam, quid LL. Romanae de iis post obitum vxoris disponant. Bonorum possessio, vnde vir et vxor, qua coniux superstes, coniugi sine heredibus decedenti ex asse succedit, pariter et Imperator Iustinianus nouum beneficium, e) quo superstes coniux cum extanti-

C bus

a) *l. 1. C. comm. de legat.*
b) *l. 2. ff quand. ex fact. tut. l. 7. pr. ff. qui pot. in pign.*
c) *Nou. XXII c. XV. §. 2. l. 8. §. 5. C. de repud.*
d) *L. 6. §. 4. C. de bon. quae lib.*
e) *in Nou. LIII. c. VI. et Nou. CXVII. c. V.* extans.

bus liberis communibus, vel his deficientibus, cum aliis heredibus certo modo ad succeſſionem admittitur, ſupponit, vſque ad mortem coniugis matrimonium ſubſtitiſſe, [f]) hinc nullum dubium, quin maritus vxori, ob cuius malitioſam deſertionem matrimonium ſolutum, nulla ratione ſuccedere poſſit. Neque obſtat, quod diſquiſitio praeſens ſit otioſa, quum lex poſterior [g]) prohibeat, virum ex ſubſtantia mulieris poſt ipſius obitum partem certam accipere; id enim de caſu intelligendum, vbi maritus iniuſtum repudium miſit vxori. [h])

§. XVII.

Conditio vxoris deſertricis iure Saxonico durior eſt, quam iure Ciuili.

De tribunali nunc diſcedo et fora Saxonica viſo. Ea docent, conditionem vxoris malitioſae deſertricis duriorem eſſe, quam iure ciuili, attamen et animaduerto, praeiudicia non ſemper conſpirare, prout caſus nouiſſime in cauſa I. A. K. contra I. K. L. coram Academia Lipſienſi ventilatus ſententiaeque ibidem latae, quas in fine Diſſertationis legere eſt, commonſtrant. Operae hinc pretium erit, bona vxoris deſertricis ſecundum ius Saxonicum Electorale delineare.

f) *l. vn. §. 1. ff. vnde vir et vxor*, verb. *vt autem haec bonorum poſſeſſio locum habeat, vxorem eſſe oportet mortis tempore.* Neque verba poſteriora: *ſed ſi diuortium quidem ſecutum ſit, veruntamen iure durat matrimonium: haec ſucceſſio locum non habet*, aliud demonſtrant, VLPIANVS enim in verbis ſubſequentibus: *hoc autem in huiusmodi ſpeciebus procedit; liberta ab inuito patrono diuertit: Lex Iulia de maritandis ordinibus retinet iſtam in matrimonio; dum eam prohiberet alii nubere inuito patrono; item Iulia de adulteriis, niſi certo modo diuortium factum ſit, pro infecto habet*, mentem ſuam ita explicat, vt diuortium illegitimo modo factum effectus reſpectu Patroni, tanquam partis innocentis, non producat.

g) *Nou. CXVII. c. V.* verb. *virum enim in talibus caſibus quartam ſecundum priorem noſtram legem ex ſubſtantia mulieris accipere, modis omnibus prohibemus.*

h) LAVTERB. Colleg. Pract. *P. II. de ſucceſſ. iur. nouiſſ. §. XLVI. p. 1149.*

re. Vnica lex in iure patrio extat, effectus malitiosae desertionis definiens. *Constitutio XXVI. P. III.* eos ita exprimit: Da der Mann die Frau oder die Frau den Mann, böslich verläßet, von ihme wegläuft, oder in großer Leibes-Schwachheit, darinne er oder sie gestorben, deseriret, und solche Ursachen zu recht erheblich erkandt worden; so soll dem schuldigen und verbrechenden Theil dasjenige, so ihme aus der Ehestifftung, Statut, Gewohnheit oder Recht von des Verstorbenen Gütern gebühret, auf dem Fall, da des Verstorbenen Erben solches wiederfechten, nicht folgen, sondern denen Erben zuerkandt werden; es wäre denn die Ehescheidung zwischen Mann und Weib zu Recht erkandt, oder der verstorbene Ehegatte hätte dem schuldigen Theil bey seinem Leben verziehen, oder in seinem Testament nachfolgends etwas vermachet, darbey wir es auch bleiben laßen. Verum Constitutio illa tantum de casu loquitur, vbi per sententiam vinculum matrimonii viuo coniuge deserto non solutum, et partem nocentem superstitem eo lucro, quod aliis ex bonis defuncti cepisset, priuat, vnde Constitutio ista nostrum scopum haud adiuuat. Neque in contrarium verba: es wäre denn die Ehescheidung zwischen Mann und Weib zu Recht erkandt, adduci possunt; tantum enim abest, vt hisce verbis solutio matrimonii quoad vinculum, vt potius separatio quoad thorum et mensam comprehendatur; siquidem exceptionem regulae antea traditae verba ista continent, regula autem vult, vt coniux deserens ex bonis defuncti innocentis nihil lucretur, cui consequens est, exceptionem ad casum, vbi matrimonii vinculum per sententiam solutum, respicere non posse, quum nullum dubium, quin tunc superstes coniux nocens ex defuncti bonis nihil capere possit. Vt autem

Const. El. XXVI. P. III. exponitur.

B. L. omni dubio circa sensum Constitutionis commemoratae liberetur, istum clariorem reddam. Constitutio potissimum odio afficit coniuges, qui se ipsos officiis suis absoluunt, indeque heredibus coniugis deserti, coniugi deserenti, ex bonis defuncti lucrum petenti, contradicendi tribuit facultatem; mitius autem cum iis coniugibus agendum esse, autumat, quibus Magistratus auctoritate expletio officiorum suorum remissa.

§. XVIII.

Etsi itaque in Saxonia nostra expressa sanctio non appareat, quae determinet, quid de bonis vxoris malitiosae desertricis sentiendum, fundamenta tamen non deficiunt, vnde veritas rei colligi possit; cuius demonstrationi operam nunc impendam. Exordium duco a bonis dotalibus; circa ea non origo, sed obiectum, disquisitioni praebet causam. Parum refert, quis dotem constituerit; vna eademque obtinent iura, siue a patre, siue a muliere ipsa, siue ab alio dos prouenerit, hinc extra dubitationis aleam positum, in foris Saxonicis discrimen dotis inter profectitiam et aduentitiam vtilitatem non afferre. [i]) Rectius autem distinctio tenenda inter dotem in re mobili et immobili consistentem. Quid res mobilis sit, non eget discussione, circa rem immobilem autem paululum morabor. Ad eam res, quae sua natura quidem mobilis, iuris intellectu autem immobilis aestimatur, merito trahitur. In diiudicanda autem quaestione, vtrum dos ad rem mobilem, an immobilem referenda, ad tempus constitutionis regulariter respiciendum; vnde, si pecunia dotali fundus a marito comparetur, obiectum dotis haud mutatur, sed illud manet res mobilis, siquidem res fit eius, qui eandem emit, et per traditionem conse-

Distinctio rei dotalis in mobilem et immobilem praemittitur.

Fundus a marito pecunia dotali comparatus, non fit dotalis.

i) BERGER. *in Oecon. iur. Lib. I. Tit. III. §. X. not. 2. p. 124.*

consequitur, quantumuis ex pecunia alterius fuerit comparata,[k]) multo igitur magis illud obtinebit in iis rebus, quae pecunia dotali sunt emtae, imprimis quum illa doctrina expressa lege[l]) innitatur. Sunt tamen et argumenta, quibus alii contrariam opinionem defendere conantur. Prouocant dissentientes 1) ad tritum illud, surrogatum sapit naturam eius, in cuius locum surrogatur; 2) petunt argumentum ex *l. 25. et 27. de iur. dot.* vtpote quibus concessum sit, dotem, constante matrimonio ex pecunia in rem permutari; 3) adducunt *l. 54. de iur. dot.* qua res ex dotali pecunia comparatae simpliciter dotales vocarentur; denique 4) vrgent *l. 2. quand ex fact. tut.* vbi res ex pecunia pupillari a tutore proprio nomine comparata pupillo dicatur adquiri. Verum hae rationes tantae non sunt, vt nostram sententiam labefaciant, potius funditus destrui possunt; ita quod ad 1), regula allata ceteris paribus locum sibi vindicat, si nomine surrogati veniat id, quod, conuentione partium certa eademque expressa, in locum alterius rei succedit, hoc animo, vt indolem eius vbique consequatur; at hoc sensu res pecunia dotali comparata surrogatum neutiquam dici potest; ad 2), ibidem est sermo de permutatione, quae expressa cum vxoris, tum mariti, voluntate fit, atque ea lege, vt res illa, quae ex permutatione, interuentu pecuniae dotalis ad maritum et vxorem peruenit, pariter dotalis efficiatur. Pacto autem tali permutationi vel alii conuentioni adiecto, recte res pro pecunia dotali comparata in dotalem conuertitur;[m]) ad 3), res ex pecunia dotali

ad-

k) *L. 4. C. comm. vtr. iud. l. 6. C. de R. V. l. 1. et 8. C. si quis alteri vel sibi.*

l) *L. 12. C. de iur. dot.* ibi; *ex pecunia dotali fundus a marito tuo comparatus non tibi quaeritur.*

m) *L. 21. ff. de pact. dotal.* verb. *nam constat, posse inter vxorem et virum*

adquisitae non simpliciter dotales vocantur, sed tantum tales videri dicuntur, vnde GAIVS in *lege commemorata 54.* rem pecunia dotali emtam vere dotalem neutiquam habet, sed dotalibus saltem eum in finem aequiparat, vt vxor, marito non soluendo existente, rem interueniente pecunia dotali comparatam actione non quidem directa, sed vtili, vindicare valeat; [n]) tandem ad 4), fauor pro pupillis introductus et singulari iuris ratione innitens extensionem non patitur. [o])

§. XIX.

Maritus ex re dotali immobili, mobilem efficere nequit.

Maritum fundum dotalem alienare, prohibet lex Iulia, [p]) cui consequens est, maritum ex re dotali immobili mobilem efficere haud posse, quodsi autem in alienationem fundi dotalis vxor ipsiusque curator consentiat, alienatio subsistit, vt postea dos in re mobili consistat. Et licet quidam [q]) ad eiusmodi alienationem causae cognitionem et decretum Magistratus argumento eorum, quae de rebus minorum in iure expressa sunt, requirant, in praxi tamen hoc neutiquam obseruatur.

§. XX.

Hisce praemissis, quae ad illustrationem diuisionis rei dotalis in mobilem et immobilem faciunt, necesse erit, demonstrare, vnde ad fora Saxonica tale discrimen transierit, et quales effectus ad nostrum scopum inde deriuandi. Ius Saxonicum commune inter bona vxoris mobilia et immobilia

Bona vxoris mobilia, post

rum conueniri, vt dos, quae in pecunia numerata esset, permutaretur et transferatur in corpora, cum mulieri prodest.

n) *L. 55. ff. de donat. int. vir. et vxor.*

o) *L. 14 ff de LL.* BERGER. *in Disp. alleg. §. XI.*

p) *L. 4. 5. ff. de fund. dot.*

q) BERLICH. *P. III. Concl. XXIX. n. 95. 96.*

ipsius obitum ad maritum spectant, in immobilia alii heredes succedunt.

bilia diserte distinguit; et priora post obitum vxoris, excepta Gerada, marito, haec autem aliis vxoris heredibus tribuit. Ita *Lib. I. art. XXXI.* verba: **stirbt das Weib bey des Mannes Leben, sie erbet keine fahrende Haabe, denn allein Gerad und Eigen,** [r]) **als sie das hat an ihren Nähesten,** et *Lib. III. art. LXXVI.* haec leguntur: **hat aber die Frau einen andern Mann genommen, und wäre er zu ihr und den Kindern in das ungetheilte Gut eingefahren, und stirbet denn das Weib, der Mann behält alle des Weibes fahrende Haabe, das Gebäu aber, da die Frau innen war, und die Gerade behält er nicht.** Ex iure Saxonico communi in Saxoniam Electoralem distinctio bonorum vxoris in mobilia et immobilia transiit, et quia ibi bona dotalia a reliquis vxoris bonis segregata sunt, discrimen illud pariter ad bona dotalia trahere patria nostra incepit. Bona vxoris mobilia post ipsius obitum marito, immobilia autem aliis heredibus apud nos aeque cedunt. *Const. XXI. P. III.* clare disponit: **so seynd unsere Verordnete hierinnen einig, daß das unvertagte Erbegeld, weil es aus unbeweglichen Gütern bezahlet und abgeleget wird, und noch darinnen stehet, als ein unbeweglich Gut, auf des verstorbenen Weibes Erben, das betagte aber auf den Mann fallen und kommen soll.** Quo ipso euincitur, maritum in Saxonia post obitum vxoris merà immobilia relinquentis plane nihil lucrari, quum ipsi tantum ius in mobilia succedendi competat. Neque obiici potest, quod hoc casu maritus ad ductum iuris communis succedat, et deficientibus mobilibus

Ex bonis vxoris immobilibus maritus nihil plane lucratur.

r) vocabulum eigen substantiue hic capitur, et denotat immobilia. *Gloss. ad Ius Prou. Lib. II. art. XLI.* verb. sein Gewette. Celeberr. WACHTER. *in Glossar. Germ. voc.* Eigen.

libus quartam partem ex immobilibus vxoris bonis capiat, quam BERGERVS [s]) legitimam mariti nuncupat, nam in terris nostris ius ciuile ad applicationem non trahendum, quando ius Saxonicum commune decisionem rei controuersae suppeditat; et dubio caret, ius Saxonicum commune quaestionem, an maritus, si vxoris mortuae hereditas in meris bonis immobilibus consistat, iure succedendi gaudeat, ita decidere, vt nihil inde accipiat. Immobilia simpliciter ad proximos vxoris heredes transmittuntur, et maritus ab iis penitus excluditur; vnde sua sponte fluit, quod maritus in praeiudicium vxoris proximorum heredum, ne quidem deficientibus mobilibus, ad bona immobilia adspirare valeat, et argumentum: Quicunque successionis in certa bona ob fauorem tertii exul declaratur, ille extante eo, cuius fauor versatur, lucro istorum bonorum, etiamsi alia deficiant, carere debet, recte se habeat, alias et marito, si nulla mobilia ab vxore relicta essent, ex rebus Geradicis portio quaedam cederet. Et licet cum fundamento defendatur, filiis legitimam ex Gerada deberi, si mater nulla alia bona reliquerit; inde tamen, mariti ex bonis vxoris immobilibus, deficientibus mobilibus, partem quandam petere volentis, intentio non adiuuatur, legitima ex bonis matris filiis necessario debetur, marito autem ex bonis vxoris pars quaedam non aeque.

§. XXI.

Matrimonio ob vxoris desertionem soluto, maritus bona dotalia mobilia lucratur.

Matrimonio ob malitiosam vxoris desertionem apud nos soluto, distinctionis rei dotalis in mobilem et immobilem ante omnia habenda est ratio. Illam vxor deserens amittit, et maritus lucratur, quod tunc quoque verum, vbi fundus dotalis ante diuortium requisitis §. XIX. enumeratis adhi-

s) in *Disp. de legitima mariti.*

adhibitis alienatus, et pecunia inde redacta alia res immobilis vxoris consensu iterum non comparata, vel maritus solus nummos dotis nomine acceptos, in emtionem praedii impendit. Mores nostri in rebus mobilibus dotalibus tam radicatum marito ius tribuunt, vt vxor illud neque actibus inter viuos, neque vltimarum voluntatum, tollere aut minuere queat; t) multo minus igitur vxor facto illicito, malitiosa desertione puta, illud ius marito auferre, et subsecuto diuortio rem dotalem mobilem petere valet, quemadmodum et nulli dubitationi obnoxium, vxorem adulteram marito non praeiudicare, matrimonioque inde soluto dotis restitutioni frustra impendere operam. v) Effatum PAPINIANI, w) alteri per alterum iniquam conditionem inferri, prohibet, et VLPIANI x) sententia, neminem ex suo delicto meliorem suam conditionem facere posse, satis nota. Quodsi autem ad vxorem maritum malitiose deserentem res dotalis mobilis rediret, delictum ipsi foret commodo, quum de ea nunc ex arbitrio inter viuos vel vltima voluntate disponendi iure gauderet, quod antea non competiisset. Verum grauiter obstat, Speculum Saxonicum *Lib. I. Art. XXI.* vt vxor desertrix sua bona retineat, disponere, etiamsi *Lib. I. art. XXXI. et Lib. III. art. LXXVI.* marito indubitatum ius in bona vxoris mobilia succedendi concessum; iam vero iure patrio problema in praesenti §. ventilatum non decisum, vnde nemo de applicatione Speculi Saxonici ad nostrum casum dubitabit. Non nego, dubium istud me initio fere commouisse, vt in nostris terris maritum desertum lucri rei dotalis mobilis capacem haud

D iudi-

t) *Const. El. VII. P. III.* CARPZOV. *ad eandem Defin. III. et V.*
v) *Const. El. XXI. P. IV.* CARPZOV. *P. III. Const. XXVI. Defin. XXIII.*
w) *L. 74. ff. de R. I.*
x) *in l. 134. §. 1. ff. eod.*

iudicassem, ast re paulo curatius expensa, deprehendi, argumenta extare, quae dubium istud diluant. Speculum Saxonicum seculo XIII. et quidem post annum 1230. attamen ante annum 1256. compilatum esse, verosimilibus probatur coniecturis, *Lib. I. art. III. in fin.* [y]) Constitutionis Pontificis Innocentii III. mentio iniicitur, et ista Constitutio in *c. 8. X. de consang. et affin.* et *c. 3. X. de clandest. despons.* extans cum Decretalibus a Gregorio IX. anno 1230. edita fuit, vnde sua sponte fluit, tempore compilationis Speculi Saxonici istam Constitutionem Innocentii III. notam fuisse, de quo post annum 1230. dubitandum haud est. Deinde ex Instrumento ab Abbatissa et Ecclesia Gandersheimensi anno 1256. intuitu certae donationis confecto [z]) colligere est, tunc temporis Speculum Saxonicum in vsu iam fuisse; quare recte concluditur quod Speculum Saxonicum ante annum 1256. compilatum fuerit. Et quum seculo XIV. occasione Academiarum fundatarum ius Ciuile ex Italia in Germaniam migrauerit, colligo, quod tempore compilationis Speculi Saxonici maiores nostri de dote, prout iuxta leges Romanas pro muliere constituitur, notitiam adepti haud fuerint, ideoque in Speculo Saxonico dispositio de dote neutiquam inuenienda. Merito igitur fundamentum decidendi quaestionem, an diuortio ob malitiosam vxoris desertionem facto, rem dotalem mobilem maritus lucretur, non ex Speculo Saxonico, sed ex rationibus iamiam commemoratis deriuamus.

§. XXII.

y) verb. Ob nun wohl der Pabst erlaubet hat, sich mit einander zu verheyrathen in den fünften Grad, so mag er doch kein Recht setzen, da er unser Land- und Lehn-Recht mit ändern oder kräncken möge.

z) verba Instrumenti ita sonant: *sicuti oportuit et Ius Saxonicum obtinuit.* vid. LEVCKFELDI *Antiquitat. Gandersheimens. c. XVI. p. 139.*

§. XXII.

Mulier desertrix dotalitium amittit.

Sine dote dotalitium non subsistit, et mulier indotata nullum dotalitium petere valet, [a]) nullum itaque dubium, quin vxor ob malitiosam desertionem dotem amittens dotalitium antea ipsi constitutum quoque amittat, cuius assertionis fundamentum haud leue *Const. El. XLII. P. II.* suppeditat, sanciens, dotem expirare, dum vxor dotalitium petit, vnde merito ratiocinor, dotalitium peti non posse, si nulla dos extet, quae extingui possit. Et quid multa? *Const. EL. XXVI. P. III.* coniugem deserentem omnis lucri, quod ipsi alias ex statuto, pacto dotali, consuetudine vel iure cedit, incapacem reddit. Neque huic thesi Ius Saxonicum Prouinciale *Lib. I. art. XXI.* aduersatur, dotalitium vxori desertrici disertis tribuens verbis: dotalitii enim facies olim alia fuit, ac hodie est. Teutones solliciti fuere de tuenda viduarum suarum dignitate et opimis alimentis constituendis; quare dotem vxoribus praebuere mariti; huius maritalis dotis constitutio non ad sustinenda onera matrimonii pertinuit, sed prouisionem aut praestationem alimentorum mulieris, sicubi vidua effecta, finem praecipuum agnouit. Haec dos maritalis Dotalitium, siue Donarium, Dotarium, seu Doarium, Leib-Zucht, [b]) Leib-

Obj. Iur. Prou. Lib. I. art. XXI.

Resp.

a) *Dec. El. LV.* ibi: Do aber dem Ehemanne bey seinem Leben einiges Ehegeld nicht versprochen, noch verschrieben, vielweniger einige Abrede oder Abhandlung deßwegen vorgegangen, noch erweißlich beyzubringen, so konten die Lehens-Folger die Wittib, wenn sie gleich ein Ehe-Geld nachmahls einzubringen anbeut, zu beleibdingen mit Bestande nicht angehalten werden.

b) compositum a Leib, quod vitam, et Zucht, quod alimenta denotat. Celeberr. WACHTER. voc. Leib. OTFRIDVS *Lib. II. cap. XXI.* 5.

Thia dagalichun zubti
Gib hiut uns mit ginubti.
Victum quotidianum
Da nobis hodie cum satietate.

Leib-Gedinge,[c]) dicebatur, et quondam in allodiis maxime constituebatur,[d]) quamuis negandum non sit, et in feudis iam olim dotalitia constituta fuisse, hinc compilator iuris Saxonici Prouincialis in *Lib. III. art. LXXV.* non tam formam dotalitii, quam consilium in vxoris vtilitatem tendens, in medium protulisse videtur, cui et Glossa [e]) ad locum commemoratum adstipulatur. Successu autem temporis, et dum in Germania dos Romana et donatio propter nuptias innotescere incepit, dotalitium alio vestimento indutum apparuit, videlicet maiores nostri pensitantes, donationem propter nuptias dotem a muliere illatam ~~requirere, au~~tumabant, et ad dotalitium dotis illationem a muliere factam necessariam esse; et quemadmodum effecta sua donatio propter nuptias, potissimum soluto matrimonio, exerebat, et vna cum dote vxori non adquirebatur; ita pariter dotalitii vsus, soluto demum matrimonio, ad viduam transibat, viduaque dotalitium petens dotem illatam repetendi iure priuabatur, quae opinio lege Saxonica Electorali disserte corroborata, vti patet ex citata *Const. XLII. P. II.* Ex quibus omnibus satis liquet, dispositionem Iuris Saxonici Prouincialis in principio §. allegatam hodie ad dotalitium minime trahi posse, potius indubitatis argumentis contrarium recte statui.

§. XXIII.

Pariter donationem propter nuptias perdit.

Donationem propter nuptias vxori ex pactis dotalibus hodie vtplurimum adquiri, constat, vbi ipsius natura alia est, ac

c) Conuentio de sustentatione ad dies vitae; dum geding, pactum, indicat. Celeberr. WACHTER. *c. l.*

d) *Ius Saxon. Prou. Lib. III. art. LXXV.* ibi: an eigenem Gut ist rechte Gab und Leib-Zucht der Frauen, denn es ihnen daran niemand brechen mag zu ihren Leib, und nicht an Lehen.

e) verb. dieses und dergleichen hat Herr Ecken dazu bewogen, daß er zu dem eigen dißfals mehr gerathen hat.

ac iure Romano, quo, donationem propter nuptias, matrimonio soluto, ad maritum reuerti, sancitum. [f]) Hinc quaestio emergit, an vxor, malitiosa desertrix, lucro donationis propter nuptias pactis dotalibus subnitente orba fiat? Puto omnino, quum pacta dotalia rebus sic stantibus sint intelligenda, [g]) vt matrimonium vsque ad mortem mariti substiterit, hincque ad casum contra intentionem paciscentis contingentem, quo matrimonium viuo marito soluitur, neutiquam trahenda, potissimum quum *Const. El. XXVI. P. III.* coniugem deserentem omni lucro pactis dotalibus contento indignum declaret, idque penes heredes defuncti coniugis innocentis manere, disponat.

§. XXIV.

Bona dotalia immobilia manent vxori malitiosae desertrici.

Bona e contrario immobilia dotis nomine illata vxori, quando ob ipsius malitiosam desertionem matrimonium soluitur, restitui debent. Bona dotalia immobilia in dominio vxoris remanent, ex iis maritus post obitum vxoris nihil capit, sed transeunt ad heredes vxoris testamentarios vel legitimos. Marito quidem vsusfructus rerum dotalium immobilium competit; verum ad matrimonii onera respectum inuoluit, vnde, his cessantibus ob solutum matrimonium, vsusfructus quoque cessat, neque tunc maritus causam, cur alterius fundo dotali vti velit, allegare potest. Quae satis euincunt, argumentorum in §. XXI. de rebus dotalibus mobilibus commemoratorum, quibus marito ab vxore deserente separato lucrum dotis in re mobili consistentis defensum est, applicationem ad bona dotalia immobilia locum haud inuenire; moribus igitur hac in re dispositioni iuris Saxo-

 nici

f) *Authent. Dos data C. de donat. ante nupt.*

g) *L. 137. §. 6. ff. de V. O. L. 8. vbi gloss. ff. de condict. caus. dat. caus. non sec.*

nici Prouincialis *Lib. I. art. XXI.* non aduersantibus, argumentum quoddam, vxori desertrici bona dotalia immobilia conseruanda esse, recte inde petitur, sed obstat, quod hac ratione marito per factum vxoris illicitum praeiudicium inferatur, vxorisque conditio, dum ex bonis immobilibus vsumfructum percipiendi eaque pro lubitu administrandi gaudet iure, reddatur melior; Dubium hoc statim corruit, quando negatur, marito, qui post diuortium ob vxoris malitiosam desertionem vsumfructum in re dotali immobili amittit, praeiudicari; soluto enim per mortem matrimonio, marito ex bonis dotalibus immobilibus nihil adquiritur, vnde praeiudicium mariti, licet casus, vbi vxor causam diuortio non praebuisset, sed in matrimonio aliquando vita decessisset, veniat in considerationem, neutiquam concipi potest, praeiudicium autem marito, quoad vxor viuit, ita contingens, vt, si matrimonium ob desertionem vxoris solutum haud fuisset, marito vsque ad obitum vxoris vsusfructus competiisset, facillimo negotio inde remoueri potest, quod vsusfructus rei dotalis immobilis ad maritum spectet, vt eo melius onera matrimonii sustinere valeat, matrimonio autem soluto, oneribusque matrimonii finitis, medio horum praestationem adiuuandi, amplius non opus est, quare maritus non habet, cur eo casu de amissione vsusfructus rei dotalis immobilis querelam mouere velit, neque vxor, malitiosa desertrix, dotem in re immobili consistentem, soluto matrimonio, repetens, vtilitatem sibi affert, potius damnum incurrit; vxor diuortio causam praebens se ipsam exhibere necesse habet, fructus itaque rei dotalis immobilis alimentis inseruiunt, saepius autem his non sufficiunt, vbi mulier vel substantiam rei dotalis immobilis pededentim absorbet, vel de alimentis aliunde comparandis sollicita esse debet, vtrumque cum vxoris detrimento, non vero commodo connexum

nexum

nexum est. Maius dubium oritur, quod §. XXI. demonstratum, dispositionem Iuris Prouincialis Saxonici vxori deserenti, bona sua conseruanti, ad bona dotalia haud spectare; in praesenti autem argumentum nostrae opinionis inde deriuemus, quod sine nota contradictionis non videtur subsistere; verum enim vero mens mea isto in §. fuit, applicationem commemoratae dispositionis ad rem dotalem mobilem declinare, quum mores nostri id non patiantur; at hisce de bonis dotalibus immobilibus aliter haud disponentibus, Iuris Prouincialis saepius allegata dispositio in nostras partes omnino trahitur, et regula ita formatur: Dispositione Iuris Prouincialis de bonis vxoris agente circa bona dotalia tamdiu vtendum, donec natura eorum aliud suadeat.

§. XXV.

Bonis paraphernalibus, siue mobilia, siue immobilia sint, vxor desertrix non priuatur.

Bona dotalia excipiunt paraphernalia, haec indistincte, siue mobilia, siue immobilia fuerint, vxori, cuius ob malitiosam desertionem matrimonium solutum, reddenda sunt. Praesidio huic thesi, secundum quam ICti Lipsienses et Summum Prouocationum Iudicium, quod Dresdae est, nuperrime pronunciarunt, vti praeiudicia fini Dissertationis sub A. C. et D. annexa demonstrant, Ius est Saxonicum Prouinciale *Lib. I. art. XXI.* quae enim ibi disposita sunt, ad bona vxoris, quae paraphernalia audiunt, pertinere, eo minus dubito, quo verius est, sanctionem Iuris Saxonici Prouincialis bona vxoris concernentem naturae paraphernorum non aduersari, et maiores nostros ex iure Ciuili bona paropherna introducentes Iuris Saxonici Prouincialis memores fuisse, itaque mentem bona paraphernalia secundum praescriptum Iuris Prouincialis delineandi tenuisse.

Carpzouius quoad mobilia dissentit.

Contra hanc thesin CARPZOVIVS oblitus, quod iam nostram sententiam amplexus sit, [h]) intuitu bonorum mobilium

h) *Conss. XXVI. P. III. Defin. XVII. n. 6.*

lium insurgit,[i]) autumans, coniugi deserto ea non adimenda esse, quae alias ipsi ex bonis nocentis deberentur, indeque concludit, quod marito innocenti non solum bona dotalia, sed et parapherna mobilia cederent; Necesse itaque erit CARPZOVII argumenta paulo curatius expendere. *Defin. XX. n. 1.* CARPZOVIVS inquit: iniquissimum sane esset, si desertor coniugi praeiudicare posset in portione ex bonis suis ipsi debita. Regero ex *Defin. XVII. n. 6.* causa lucri cessat, matrimonium scilicet, ergo et ipsum lucrum cessare debet. Maritus in bona vxoris mobilia non viua vxore, sed demum post illus mortem, succedit, at vero si viuis coniugibus diuortium factum, tunc tempore mortis coniux non adest, neque occasio succedendi, proinde nec praeiudicatur illi, qui in coniugio amplius non degit. Aliud argumentum CARPZOVIVS *Defin. XXI. n. 5.* in medium ita profert; quin et facto eiusmodi vero ac dotali diuortio, perinde est, ac si desertor vel desertrix decessisset, vt dubium non sit, innocentem portionem ex defuncti coniugis bonis sibi debitam facto diuortio lucrari. Sed respondeo, non esse perinde, quia desertrix post diuortium factum adhuc viuit et nondum decessit. Mors itaque naturalis non adest, et quod diuortium ad species mortis ciuilis referatur, iuris non est. Pergit CARPZOVIVS *Defin. cit. n. 2.* nocens non debet lucrum ex delicto suo consequi; concedo, sed nego, vxorem desertricem hoc casu lucrum consequi, vti §. antecedente demonstraui. Tandem CARPZOVIVS *Defin. XX. n. 6.* ita argumentatur: si facta separatione quoad thorum et mensam desertor siue pars nocens ad successionem admittenda, cur innocens facta dissolutione totali ab ea esset repellenda, non video. Verum insigne intercedit discrimen inter separationem quoad thorum et mensam et diuor-

i) *c. l. Defin. XX.*

diuortium totale; ea facta matrimonii vinculum adhuc subsistit, causa itaque, matrimonio scilicet, extante, effectus inde fluentes non negandi, matrimonio autem quoad vinculum soluto, causa cessat, quare et effectus cessare debent. CARPZOVII opinionem ordo ICtorum Vitebergensium non ita pridem in sententia, quae fini Dissertationis sub B. subiuncta, propugnauit.

§. XXVI.

Obiectio contra istam thesin ex §. XXI. formatur.

Praeter dubia ex CARPZOVIO hactenus adducta ea, quae in §. XXI. ad defendendam thesin, quod dos in re mobili consistens marito deserto cedat, in medium protuli, sententiae in §. antecedente de bonis paraphernis mobilibus propugnatae contraria esse, ratioque ibidem proposita ex iure in rebus mobilibus dotalibus marito competente deducta et circa bona mobilia paraphernalia locum habere videntur, at iisdem rationibus extantibus, eadem dispositio quoque admittenda. Cardo rei in eo vertitur, an inter bona dotalia et paraphernalia mobilia sit consonantia, itaque quicquid iuris circa illa sit, et circa haec obtineat. Quod argumentis satis idoneis negatur, nonsolum marito ius singulare intuitu bonorum dotalium mobilium, verum etiam vxori competit, cuius extensio ad bona paraphernalia in dubium merito vocatur. Maritus in dotalibus bonis mobilibus dominio indubitato gaudet, vi cuius de iis pro lubitu disponit, vxori autem nullum ius, nullaque potestas intuitu illorum bonorum tribuitur, quare recte asseritur, vxorem de bonis dotalibus mobilibus nullum actum celebrare posse, e contrario et vxor circa repetitionem rei dotalis mobilis tacita hypotheca iureque praelationis est munita. k) Quodsi vero bona mobilia paraphernalia considere-

Resp.

E remus,

k) *O. P. S. Tit. XLIII. §. 1. Mandat. d. d. Dresd. d. 24. Septembr. MDCCXXXIV.*

remus, marito non dominium, non arbitrium liberum de iis disponendi, sed merus vsusfructus et administratio concedi debet, dominium penes vxorem remanet, hinc et ipsius effectus vxori simpliciter haud negandi, bonis ipsis autem amplius non extantibus, vxor mera hypotheca tacita absque praelationis iure fruitur. [l])

§. XXVII.

Malitiosa desertrix bona paraphernalia retinet,

Superest, vt de bonis vxoris, malitiosae desertricis, receptitiis faciam verba. Describebantur supra in §. IV. per bona, quorum et proprietatem, et vsumfructum, et administrationem vxor sibi reseruat, cui consequens est, maritum nihil iuris in eiusmodi bonis habere; vxor intuitu bonorum receptitiorum foeminis solutis aequiparatur, vnde sola super mobilibus omnes actus valido celebrat modo, circa immobilia autem contrahens, curatoris quidem, ast non mariti consensu eget. Ex quibus de facili iudicari potest, bona receptitia mobilia et immobilia vxori maritum malitiose deserenti eadem ratione soluto matrimonio manere, qua eo constante penes ipsam fuere. Et quum res vtensiles bonis receptitiis [m]) §. IV. adnumeratae fuerint, dubio caret, eas omnes vxorem, cuius ob malitiosam desertionem matrimonium solutum, retinere, neque originem rerum Geradicarum inspicimus, sed thesin nostram pariter defendimus, licet a marito plures res vtensiles prouenerint. Verum non sine fundamento obiicitur, ita necessario maritum maximo affici praeiudicio, siquidem non paucae res ad Geradam referuntur, v. c. lecti, mappae, mantilia, quibus maritus soluto matrimo-

hinc et Geradam,

l) *O. P. S. Tit. XLIII.* §. 2.

m) in *Iure Weichbildico* eiusque versione latina, *art. XXIII.* Gerada paraphernа vocatur, et in *Glossa* ad hunc art. verb. und Gerade heisset *paraphernale*, leguntur, ast minus accurate.

trimonio carere nequit, vxore autem desertrice eiusmodi res, quas tamen maritus comparauit, lucrante, marito onus alias emendi imponitur. Non nego, hanc assertionem ab aequitate non adeo commendandam esse, vnde et meditatus sum, annon, diuortio ob culpam vxoris facto, catalogus rerum Geradicarum minuendus, et pauciores ipsi inserendae forent, quam si morte finis contingat, verum expendens, principium res vtensiles definiens vnum esse, videlicet hoc, vt respiciatur ad possessionem rerum eo spectantium penes mulierem existentem, non audeo discrimen facere inter Geradam, quae viuo marito, et quae ipso mortuo, vxori cedit, in ea tamen sum opinione, quod res, quae ex Gerada post obitum vxoris marito superstiti tradendae sunt, n) ipsi quoque adsignandae, si diuortium ob culpam vxoris decretum fuerit, ratio enim, cur, ad maritum certas res vtensiles post obitum vxoris transmitti, iura disponant, videtur ea esse: maritus hisce rebus maxime indiget, lectorum, mapparum, mantilium, scamnorum vsus summe est necessarius: maritus hinc intuitu istarum rerum de damno vitando certat, itaque cognatae mortuae vxoris de lucro captando certanti merito praeferendus; quae ratio et locum inuenit, vbi vxor, facto diuortio Geradam capit, proinde et dispositio eadem subnitens huc trahenda. Neque nocet, hanc dispositionem Iuris Saxonici communis dispositionibus singularibus adnumerandam, indeque ad casum ibidem expressum, si scilicet morte vxoris matrimonium solutum, restringendam, neutiquam vero ad casum

marito deserto tamen quaedam res Geradicae tradendae sunt.

 matri-

n) *Iur. Prou. Sax. Lib. III. art. XXXVIII.* ita commemorantur: Stirbet des Mannes Weib, welcher ihre Niftel die Gerade nimmt, die soll von der Gerade dem Manne berichten sein Bette, und auch sein Tisch mit einem Tischtuche, und seine Banck mit einem Pfüle, und seinen Stuel mit einem Küssen, eiusdem tenoris est *Weichbild. art. XXIII.*

matrimonii ob malitiosam vxoris desertionem soluti extendendam esse; [o]) licet enim cum Carpzouio §. XXV. allegato non statuam, quod diuortio totali secuto perinde sit, ac si desertor vel desertrix decessisset, alia tamen ratione dubium istud confutari potest. Nondum expediti iuris est, *L. 14. ff. de LL.* de iussu Principis singulari capiendam esse, vocabulum ibidem occurens: receptum, ad legem commode trahi nequit; de lege non apte dicitur, quod eius tenor receptus sit vel recipiatur, paciscentibus autem meliori iure verbum, recipere, proprium habetur, vt nempe idem sit, ac promittere, quo sensu penes TERENTIVM [p]) occurrit, vnde et substantiuum: receptum, promissum indicat, quare, legem *14. ff. de LL.* prout iacet, rectius exponendam esse, reor, vt mens sit, si conuentio contra iuris rationem inita, ea extensionem non patitur. Quodsi vero habito respectu ad occasionem, qua illud effatum Pauli enatum, vocabulum: receptum, pro vsitato vel approbato [q]) accipi placeat, lex ista de consuetudine ita interpretanda, vt, si cum iuris ratione pugnet, extensio admittenda non sit. Pono denique, legem saepius commemoratam iuxta communem Doctorum opinionem, ad voluntatem Principis contra iuris rationem declaratam, respicere, inde tamen veritati theseos nostrae minime derogatur. Iura Saxonica communia marito post obitum vxoris nonnullas res vtensiles tribuentia, rationi iuris nullo modo aduersantur; ratio enim, cur regulariter ex rebus Geradicis masculus nihil capiat,

L. 14. ff. de LL. exponitur.

o) *l. 14. ff. de LL.*

p) *Heautontimor. act. V. scen. vlt.*
CLIT. Pater, omnia faciam: impera.
CH. Vxorem vt ducas. CLIT. Pater. CH. Nihil audio. MEN. Ad me recipio:
Faciet.

q) hoc sensu vtitur QVINTIL. *L. III.* ibi: *caedi discipulos, quamquam et receptum sit, et Chrysippus non improbet, minime velim.*

piat, in eo eſt poſita, quod res vtenſiles olim foeminarum opera adquirebantur, ipſaeque a ſucceſſione excludebantur, quae ratio hodie, vbi foeminarum et maſculorum ſucceſſio aequalis eſt, atque plures vxorum res vtenſiles maritorum pecunia comparantur, ceſſat.

§. XXVIII.

Foemina deſerens, facto diuortio, viduis adnumeratur.

Foemina poſt diuortium circa bona hactenus delineata et poſtea adquiſita iure foeminae ſolutae fruitur. Eiusmodi foeminam inter viduas merito refero; ſiue enim viduam eam, quae aliquando nupta fuit, ſiue eam, quae ſine duitate eſt, cum Iauoleno [r]) appellem, conceptus viduae ad foeminam per diuortium matrimonii vinculo ſolutam ſine dubio quadrat. Iſto ex principio nunc varia deduco. Talis foemina in noſtra Saxonia ſuper rebus mobilibus, excepta vniuerſa Gerada, ſine interuentu curatoris omnes actus valide celebrat, de immobilibus autem inter viuos diſponens curatoris conſenſu eget. [s]) In quibus terris foemina ſoluta cambialiter ſe obligare valet, in iis et noſtra foemina literas cambiales recte exhibet.

§. XXIX.

Viduae foro ſingulari gaudent.

Perſonis miſerabilibus priuilegium ſingulare conceſſum, vt, ſi aliquem conuenire velint, eum ſtatim ad Principem vocare, et primis inſtantiis priuare poſſint, [t]) quo priuilegio etiam vtuntur, ſi conueniantur, vt ſcilicet exceptione inde oppoſita cauſa ad Iudicem ſummum deuolui debeat,

r) in *L. 242. §. 3. ff. de V. S.*

s) vid *Mandat d. d. 18. Nouembr ann. M DCC XXII.*

t) *L. vn. C. quand. Imper. int pup. et vid.* verb. *quodſi pupilli, vel viduae aliique fortunae iniuria miſerabiles iudicium noſtrae Serenitatis orauerint, praeſertim cum alicuius potentiam perhorreſcant; cogantur aduerſarii eorum examini noſtro ſui copiam facere.*

Quod etiam foeminae per diuortium matrimonii vinculo liberatae, tribuendum.

debeat, [v]) Perſonis miſerabilibus viduae diſertis verbis adnumerantur, vnde concludo, quod foemina per diuortium matrimonii vinculo liberata, controuerſiis forenſibus implicata, ad tale priuilegium prouocare poſſit. Neque obſtat, quod hac ratione mulier deſertix per delictum hanc ſuam conditionem reuera reddat meliorem, quod iura tamen neutiquam permittunt; nam malitioſa deſertione matrimonium ipſo iure non ſoluitur, nec commemoratum priuilegium ſtatim et immediate adquiritur, ſed nexus ita ſe habet; maritus deſertus diuortium petit, eo ſubſecuto foemina alium aſſumit ſtatum, huic ſtatui certa iura cohaerent, ergo foemina in eo poſita ab vſu eorum non arcenda.

§. XXX.

Mulier deſertrix dignitatem et forum mariti non retinet.

E contrario autem mulieri deſertrici iura viduarum, quae reſpectum ad matrimonium inuoluunt, et tanquam effectus inde deriuantur, neutiquam tribuo. Licet itaque vidua mariti domicilium et dignitatem retineat, donec vsque alteri nupſerit, [w]) id tamen de vxore deſertrice non ſtatuendum, quum haec iura vt effectus matrimonii antea ſubſiſtentis conſiderentur, vxor autem diuortio cauſam praebens, nullius effectus ex matrimonio fluentis capax eſt.

A. Sen-

v) BERGER. *in El. Diſcept. Forenſ. Tit. IV. Obſ. IX. not. 3. p. 50.*

w) *L. 13. C. de incol. L. 13. C. de dignit.* quod non aliter in foro Saxonico ſe habet; licet enim defuncto marito, vidua eiusdem iure dicitur liberata. *Iur. Prou. Sax. Lib. I. art. XLV.* wenn er aber ſtürbe, ſo iſt ſie ledig von ſeinen Rechten, und behält denn ihr ſelbſt Recht nach ihrer Geburt, reſtringendum tamen hoc eſt ad ius matrimonii tutelare, non etiam ad ſtatum, dignitatem et forum defuncti mariti.

A.

Sententia Inclytae Facultatis Iuridicae Lipsiensis.

Auf Klage, Exception, verführten Beweiß und Gegen-Beweiß auch erfolgte Gesetze J. A. K. Wiederbeklagtens an einem, J. R. L. Wiederklägerin andern Theils, Erkennen Wir, Rector und Assessores der Universität Leipzig, nach vorgehabten Rath derer Rechts-Gelehrten vor Recht:

Daß Wiederbeklagter dasjenige, so ihm zu erweisen auferleget, und er sich angemaßet, wie Recht nicht erwiesen, Derowegen derselbe Wiederklägerin die ihm, wegen mit ihr ehemahls geführten Ehe, zugebrachten Mobilia an Erbe und Gerade, nebst der Helffte des Hochzeit-Geschenckes vermittelst eydlicher Specification in natura, wie er solches erhalten, oder den rechten Werth dafür auszuantworten, insonderheit die libellirten 30. Rthal. 12. Gr. vor das vertauschte Theatrum Machinarum, nebst dem interesse morae, von Zeit der erhobenen Klage an, derselben zu bezahlen schuldig. Beyderseits aufgewandte Unkosten werden aus bewegenden Ursachen gegen einander compensiret und aufgehoben. Von Rechts wegen.

Daß dieses Urthel denen Rechten und Uns zugeschickten Acten gemäß, bekennen Wir Ordinarius, Senior und andere Doctores der Juristen-Facultät in der Universität Leipzig, unter Unsern hierneben aufgedruckten Insiegel.

M. Decembr. 1740.

Rationes

Rationes decidendi.

Obwohl Wiederbeklagter, daß in dieser ersten Instanz bloß die Eintreibung derer anderswo ausgeklagten Unkosten des Processes geschehen, also keinesweges auf eine Reconuention verabschiedet, noch solche vorbehalten, am allerwenigsten von dem Curatore absentis, da sie selbst in Gerichten öffters zugegen gewesen, angestellet werden sollen, mithin ihm die Freyheit derselben bey seinem Beweiß das Gewissen zu rühren vorsetzlich benommen worden, anführet, hiernächst, daß Wiederklägerin ihn bößlich verlassen, auch in dem deshalb wieder selbige angestellten Desertion-Procefs vermöge des fol. 2. Vol. sub III. befindlichen End-Urthels, vor eine bößliche Verlaßerin ihres Ehemannes, nebst Vertheilung in die Unkosten des Processes erkannt, auch sie die deshalb verwürckte und vorbehaltene Straffe, nach Anleitung der Acten sub ♂ fol. 19. seqq. und fol. 28. würcklich erlitten, Wiederbeklagten hingegen als dem unschuldigen Theile, die anderweitige Verehlichung nachgelassen, hierdurch aber jene aller ihm zugebrachten Mobilien verlustig worden, sowohl daß sie nach der Zeugen Aussage ad Art. 67. Interrog. 5. und Art. 72. eiusque Int. 6. 19. 21. fol. 165. 170. seqq. Vol. II. unterschiedene Kleider, Pretiosa und andere Sachen, darunter auch silberne Löffel, so Hochzeit-Geschenck gewesen, und eine Zucker-Schachtel, so er derselben geschencket, sich befinden, mit nach Leipzig genommen, zum theil in Meissen versetzet, mithin Wiederbeklagter zu deren Ausantwortung mit Bestande nicht angehalten werden könne, vorschützet;

Dennoch aber und dieweil wegen Anstellung der Reconuention und des Beweißes derer Exceptionen bereits

res

res iudicata vorhanden, und die Partheyen allenthalben hauptsächlich sich eingelassen, auch dadurch das Forum prorogiret worden, Wiederbeklagter auch der Wiederklägerin selbst, wenn sie zugegen gewesen, die Citation zubringen lassen, und den Eyd deferiren können, anbey die Desertio malitiosa, wenn sie gleich quoad dissolutionem vinculi matrimonialis dem adulterio gleich geachtet wird, dennoch quoad effectum amissionis dotis et illatorum, davon unterschieden, und ein Ehemann regulariter dem Eheweibe, wenn es gleich als eine boßhaffte Verlasserin von ihm geschieden, ihr zugebrachtes Vermögen nicht acquiriren, noch derselben vorenthalten kan, noch was sonsten in casu successionis geordnet, auf dergleichen Fall zu appliciren, dahero diese bey der Litis Contestation fol. 31. seqq. Vol. I. vorgeschützten Exceptiones nicht ausgeführet, sondern da er den Empfang derer zugebrachten Sachen und des Tausches wegen des Theatri beym 1. 8. 10. 12. Punct solcher Litis Contestation zugestanden, jedoch er ein mehrers nicht, als was er noch würcklich bey sich behalten, und durch die eydliche Specification sich ergeben wird, restituiren darf, dasjenige aber, was er bey der Verheyrathung seinem damahligen Eheweibe geschencket, und auf sie gewendet, in Ansehung dessen, was er ebenfals von ihr erhalten, und ietzo nicht wieder gefodert wird, zu compensiren. Endlichen die Unkosten des Processus, da Wiederbeklagter pro temere litigante nicht zu achten, zu compensiren. So ist, wie im Urthel enthalten, von Uns billig erkannt.

Ordinarius, Senior und andere Doctores der Juristen-Facultät in der Universität Leipzig.

B.

Sententia ICtorum Vitembergensium.

Als Ew. Magnificenz und die Herren Uns Leuterungs-Schrifft und erfolgte Gesetze in Sachen J. A. K. Wiederbeklagtens an einem, J. R. L. Wiederklägerin andern theils, samt denen dießfalls und vorigen ergangenen, auch andern dahin gehörigen Acten, in sieben unterschiedenen Voluminibus zugeschicket, und Unsere Rechtsbelehrung darüber gebethen. Demnach erachten, sprechen und bekennen Wir Dechant, Ordinarius, auch andere Doctores und Assessores der Juristen-Facultät in der Universität Wittenberg darauf solchen Acten gemäß und in Rechten gegründet:

Nunmehro aus denen Acten so viel zu befinden, daß Wiederbeklagter dasjenige, so ihm zu erweisen auferleget, und er sich angemaßet, wie Recht erwiesen, derowegen derselbe Wiederklägerin die ihm wegen mit ihr ehemals geführten Ehe, zugebrachten Mobilia an Erbe, nebst der Helffte des Hochzeit-Geschenckes, vermittelst eydlicher specification in natura, wie er solches erhalten, oder den rechten Werth dafür auszuantworten, insonderheit die libellirten 30. Rthl. 12. Gr. vor das vertausche Theatrum Machinarum, nebst dem Interesse morae von Zeit der erhobenen Klage an derselben zu bezahlen nicht schuldig, sondern diesfalls von angestellter Klage zu entbinden, dahingegen bleibet es, was die von Wiederklägerin ihm zugebrachte oder die von ihm an statt derer abgegangenen angeschaffte Gerade-Stücken

cken betrifft, der eingewandten Leuterung ungeachtet bey dem am 9. Jan. 1741. eröffneten Vol. II. fol. 271. seqq. befindlichen Urthel billig. Von Rechtswegen. Uhrkundlich mit der Juristen-Facultät Insiegel versiegelt.

Dechant, Ordinarius, auch andere Doctores und Assessores der Juristen-Facultät in der Universität Wittenberg.

M. Iulii 1741.

Rationes decidendi

in Sachen

J. A. K. Wiederbeklagtens an einen,

J. R. L. Wiederklägerin andern Theils.

Dieweil Wiederbeklagter seine hauptsächlichste Exception, daß nehmlich Wiederklägerin ihn böslich verlaßen, durch das Rechtskräfftige Ehescheidungs-Urthel, dessen Inhalt weiter nicht in Zweiffel gezogen werden kan, erwiesen, und denn die Rechte in

L. 24. C. de Iure dotium

klar verordnen, daß das von einem Eheweibe, durch deren Verschulden die Ehe getrennet wird, eingebrachte Guth dem Ehemanne anheimfallen soll, diese Straffe auch, so viel die

malitiosas desertrices betrifft, sowohl in Sachsen, außer der Gerade, nach dem Zeugnüße

> CARPZOVII *in Part. III. Constit. XXVI. Def. XX. in fin.*

als an andern Orten Teutschlandes,

> *vid.* LEYSERI *Medit. ad ff. specim. CCCXXIV. de malitiosa desertione Medit. VII.*

eingeführet ist, zu dem wieder alle Billigkeit und die natürliche Rechte lauffen würde, wenn eine Frau den Mann durch ihr Verbrechen um die Nutznießung ihres eingebrachten Guthes und die ihm nach denen Landes-Gesetzen zustehende Mobiliar-succession bringen könnte. So ist nach Inhalt unsers Urthels billig erkannt worden.

C.

Sententia Dominorum Scabinorum Lipsiensium.

Auf Leuterungs-Schrifft und erfolgte Gesetze in Sachen angegebenen Actorn Vormünden J. R. L. Wiederklägers an einem, J. A. K. Wiederbeklagten andererntheils, so Ew. Magnificenz und Dieselben Uns samt denen dießfalls ergangenen und andern Acten in sechs Voluminibus zugeschicket, und sich des Rechten darüber zu belernen gebethen haben, sprechen Wir Königl. Pohlnische und Churfürstliche Sächsische Schöppen zu Leipzig vor Recht:

Daß

Daß vor allen Dingen Wiederklägers Actor sich bey fünff Thaler Straffe zu legitimiren, oder wo seine Legitimation in denen Acten befindlich, mit Angebung des folii anzuzeigen schuldig; Hiernächst nunmehro aus denenselben so viel zu befinden, daß es nicht bey dem am 4ten August 1741. fol. 362. Volum. II. sondern bey dem am 9ten Jan. 1741. eröffneten fol. 271. Volum. II. befindlichen Urthel billig bleibet. Von Rechtswegen. Zu Uhrkund mit Unserm Insiegel versiegelt.

Königl. Pohlnische und Churfürstl. Sächs. Schöppen zu Leipzig.
M. Ian. 1742.

Rationes decidendi.

Dieweil dasjenige, was in dem angezogenen L. 24 C. de iure Dot. enthalten, bloß von Dote nicht aber von Paraphernalibus, darüber bey dieser Sache nur gestritten wird, handelt, also hier nicht so wohl, als vielmehr die Verordnung des Art. LXXIV. L. III. des Land-Rechts: Wird ein Weib mit Recht von ihrem Manne geschieden, statt findet, zumahl dasjenige, was die Rechte wegen Verlusts derer Güther bey dem Ehebruch gesetzet, auf den Fall, wenn ein Ehe-Gatte den andern bößlich verläst, um so viel weniger appliciret werden mag, da diesfalls kein besonderer Text vorhanden, und in poenalibus von der in einem Fall determinirten Straffe sich auf einen andern dergleichen nicht folgern läst, auch überhaupt Wiederbeklagtens fol. 12. Volum. III. gethanes Anerbiethen nicht gantz auser Augen zu setzen. So ist von Uns gesprochner maßen billig erkannt.

 D. Sen-

D.

Sententia in ſummo Prouocationum Iudicio lata.

In Appellation-Sachen Anwalden J. A. K. Appellanten an einen, Actorn Vormunden J. R. L. Appellaten andern theils erkennen von GOttes Gnaden **Wir Friedrich August**, König in Pohlen ꝛc. Hertzog zu Sachſen, Jülich, Cleve, Berg, Engern und Weſtphalen ꝛc. Chur-Fürſt ꝛc. vor Recht:

Wenn gleich die eingewandten Appellationes nicht deſert und verloſchen, ſo iſt doch in erſter Inſtanz wohl geſprochen, und übel appelliret, derowegen dieſe Sache an vorigen Richter billig remittiret wird, immaßen Wir ſie hiermit dahin remittiren und weiſen. Von Rechtswegen.

Eröffnet zu Dreßden am 4ten Februarii Anno 1743.

